

педагогічним інструментарієм у керуванні та коригуванні вокальним розвитком студентів. На його основі у майбутнього вчителя музичного мистецтва формуються основні слухові критерії, закладається фундамент оцінки вокального звучання, на якому надалі будується не лише вокально-технічне, але й художнє виховання у класі постановки голосу.

Стабільність системи вокальних відчуттів і вокально-слухових уявлень знаходиться у прямій залежності з подальшою самостійною вокально-педагогічною діяльністю. Проте, сам процес відбувається під час втілення вокально-технічних і виконавських завдань, які ставить педагог на заняттях, у самостійному творчому пошуку тощо. Наявність подібних об'єктивних характеристик, виявлення їх у співі студента, дозволяє говорити про набуття необхідних для майбутньої професійної діяльності умінь та навичок.

Отже, у процесі вокального навчання майбутній вчитель музичного мистецтва набуває глибоких знань, у цьому процесі відбувається його вокально-технічне вдосконалення. Завдяки формуванню вокального слуху в майбутнього учителя музичного мистецтва поліпшуються розумові здібності: пам'ять, спостережливість, мислення, уява, мова. Таким чином, під час вокального навчання відбувається становлення особистості майбутнього вчителя на ґрунтовних основах, згідно принципу розвиваючого навчання, пов'язаного з принципом науковості в їх органічному взаємозв'язку. Вокальний слух майбутнього вчителя музичного мистецтва, це здатність педагога-музиканта виконувати вокально-педагогічні дії на основі усвідомленого коригування власного вокально-виконавського процесу та забезпечення процесу якісного вокального розвитку вихованців на основі оволодіння вокально-теоретичними знаннями та комплексного усвідомленого вокально-слухового сприйняття. Тому всебічний розвиток вокального та вокально-педагогічного слуху майбутнього вчителя музичного мистецтва є одним із найважливіших завдань співацького процесу.

Література

1. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики /Лев Борисович Дмитриев // Изд. 2-е. – М.: Музыка, 1996. – 368 с.
2. Егоров А.М. Гигиена голоса и его физиологические основы. / А.М. Егоров. – М. : Гос. муз. изд-во, 1962. – 174 с.
3. Емельянов В.В. Развитие голоса: Координация и тренинг /Виктор Вадимович Емельянов. – СПб. : Изд-во Лань, 2000. – 190 с.
4. Морозов В.П. Вокальный слух и голос / В.П. Морозов. – М. – Л. : Музыка, 1965. – 88 с.
5. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу: [навч.-метод. посібник для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, учителів шкіл різного типу] /Юрій Євгенович Юцевич. – К. : ІЗМИ, 1998. – 160 с.

УДК 378.011.3 - 051:78

У Сінмей

ТВОРЧО-СПОНУКАЛЬНА ФУНКЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядається процес підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва. Актуальність дослідження проблеми цієї підготовки обумовлена ще не вирішеними питаннями спадкоємності та наступності у підготовці педагогів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів; не визначеними функціями, принципами, підходами, змістом, формами та методами підготовки студентів магістратури; протиріччями між провідними інноваційними пошуками у визначенні змісту і технологіями навчання у вищій школі й недостатнім їх усвідомленням та науковим і методичним забезпеченням. В роботі окреслені основні функції підготовки фахівців магістерського рівня, де творчо-спонукальній функції відводиться першочергове значення.

Ключові слова: функція, процес підготовки, магістр музичного мистецтва.

U Sinmey. Creative-incentive function of future music master's training process. The article discusses the future of music master's training process. The relevance of this research problem is specified due to still unresolved issues of succession and continuity in different educational levels of teacher's trainings; still unclear functions, principles, approaches, contents, forms and methods of training graduate students; contradictions between leading innovative research, the content and technologies of learning in higher education and lack of their awareness and scientific as well as methodological support.

Training of future musical masters is considered as multi-cycle teacher education in the article, which has its own function, purpose, content, forms and methods. The multiplicity of pedagogical master's education, freedom of choosing the content as well as the learning form is an important condition for the humanization of education in Ukraine. The paper gives the main functions of this preparation, where creative-incentive functions are given top priority. It is emphasized that the teacher's learning focus is transferred to creation of individual learning routes during the master's teaching and to the realization of each student's personal potential as well as the development of new elective courses on relevant pedagogical issues. Student's professional knowledge needs to acquire industrial, practical and musical performing implementation.

Attention is drawn to specifics of the master's training, which requires taking all the functions of educational process into account, which would promote the specialist master's level formation, where in turn the creative-incentive function is a main algorithm that allows all the preparation components to appeal to its formation.

Keywords: *function, preparation process, master of musical art.*

Розвиток України визначається у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури. Реформування вітчизняної освіти пов'язано з процесами розширення і поглиблення міжнародних контактів, що забезпечується впровадженням гуманістичних пріоритетів, опорою на національні засади розвитку освіти, актуалізацією особистісно-соціальних підходів до навчального процесу. Вирішальну роль у реалізації цих завдань відіграє процес удосконалення освіти в вищій школі з метою формування фахівців, які володіють глибокими фундаментальними та спеціальними знаннями і здатні до самостійно-творчої діяльності [1].

Відповідно до «Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України, реформою вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки», передбачається перехід до динамічної ступеневої підготовки фахівців, запровадження двоциклової підготовки (бакалаврат, магістратура).

Вітчизняна вища школа має значні здобутки в галузі підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва (Е.Абдулін, О.Єременко, А.Козир, О.Олексюк, В.Орлов, Г. Падалка, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, Т.Танько, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.) [3; 5; 6; 7]. В останні роки активно розробляється концепція університетської педагогічної освіти (праці А.М. Алексюк, Л.С. Нечепоренко та ін.), досліджується методологія та історія педагогічної освіти в Україні (роботи О.В.Глузмана, В.І.Лугового, В.К.Майбороди та ін.), здійснюється пошук шляхів підвищення результативності підготовки студентів магістратури (О.Г. Мороз, В.І.Бондар та ін.).

Дослідження у галузі психології мистецтва (Л.Бочкарьов, Л.Виготський) стверджують, що творчий потенціал мистецтва здатен виховати творче, естетичне ставлення до дійсності [2]. Сучасні музично-педагогічні дослідження (Е.Абдулін, Л.Арчажникова, Л.Казанцева, Г. Падалка, В. Ражніков, Л.Рапацька, О.Рудницька, Г.Ципін та ін.) виступають теоретико-методологічною основою для пошуку, реалізації й вдосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців магістерського рівня у галузі музичного мистецтва.

У більшості робіт (праці В.Андрєєва, А.Козир, Н.Кузьміна, С.Сисоєвої та ін.) визначається, що творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, має потяг до нового, оригінального та «має за мету досягнення нової якості» [5]. Аналіз методологічних досліджень вітчизняних (Б.Новіков, С.Спіркін, В.Шинкарук) та зарубіжних

філософських досліджень (Д.Гілфорд, Г.Грубер, К.Тейлор) дозволяють стверджувати, що творчість, як одна з характеристик людської діяльності, є феноменом реалізації людської сутності, визначається як результат свідомості людини, найвища форма її активності, що спрямовує діяльність особистості на вищому навчальному рівні.

Але, аналіз методологічної та методичної літератури та вивчення практичного досвіду організації навчального процесу на магістерському рівні дозволяє зробити висновок, що залишаються поза увагою проблеми комплексного дослідження теорії та практики магістерської підготовки. Тому виникає доцільність теоретичного обґрунтування якісно нових можливостей у змісті, підходах, функціях, всьому організаційно-методичному забезпеченні навчального процесу в магістратурі музично-педагогічного профілю.

Магістр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особистості, яка «на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра або спеціаліста здобула повну вищу освіту, спеціальні вміння та знання достатні для виконання завдань та обов'язків інноваційного характеру» (Закон «Про вищу освіту». Стаття 1). «Посади педагогічних і науково-педагогічних працівників можуть обіймати особи з повною вищою освітою, які пройшли спеціальну педагогічну підготовку» (Закон України «Про вищу освіту», 20002р, стаття 48, п.1).

Безумовно, підготовка магістра повинна суттєво відрізнятися від традиційної підготовки бакалавра, спеціаліста, що має на меті підготовку вчителя середньої школи. Вивчення історичного досвіду розвитку педагогічної освіти та результати аналізу сучасної психолого-педагогічної літератури свідчить про наявність позитивних зрушень у підготовці викладачів вищих навчальних закладів. Однак не розв'язані протиріччя між провідними інноваційними пошуками у визначенні змісту і технологіями навчання у вищій школі й недостатнім їх усвідомленням та науковим і методичним забезпеченням.

За умов демократизації та гуманізації педагогічних процесів в Україні особливого значення набуває створення якісно нової системи організації підготовки студентів магістратури, яка озброїть майбутнього фахівця вміннями інтегрувати спеціальні, психолого-педагогічні, методичні знання в нестандартних ситуаціях професійної діяльності та застосовувати набутий досвід для творчого саморозвитку і самовдосконалення.

Підготовка майбутніх магістрів музичного мистецтва розглядається нами як багатофункціональний цикл педагогічної освіти, який має свої функції, мету, зміст, форми та методи. Багатоваріантність педагогічної освіти магістрантів, свобода вибору змісту, форм навчання є важливою умовою гуманізації освіти України.

В основу підготовки майбутніх магістрів мають бути покладені результати їх професійного саморозвитку, готовність до творчого застосування набутих знань, умінь та навичок, творче відношення до майбутніх професійних обов'язків. Формування всіх складових цієї підготовки неможливо без урахування основних функцій даного процесу.

Системний аналіз дозволяє визначити ряд принципово важливих функцій підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва, особливо суттєвого значення серед яких набувають такі, як пізнавально-пошукова, інтерпретаційно-оцінювальна, творчо-спонукальна, які, «маючи власну специфіку, відзначаються внутрішньою спорідненістю і тяжіють до взаємопроникнення і взаємобагачення» [6, с.67]. За визначенням енциклопедичного словника: «Функція» (від лат. *functio* — звершення, виконання), може означати:

- Функція системи – діяльність, роль об'єкта в рамках деякої системи;
- Функція (соціологія) – роль, яку виконує той чи інший елемент соціальної системи;
- Функція (фізіологія) – життєві процеси, діяльність окремих живих органів та їх системи, і в цілому всього живого організму; основний предмет вивчення фізіології;
- Функція (філософія) – термін, що вживається для опису діяльності або зв'язку різних категорій;
- Функція (програмування) – частина програми, яка реалізує певний алгоритм і дозволяє звернення до неї з різних частин загальної (головної) програми.

- Функція в математиці – це відповідність між елементами двох множин, встановлене по такому правилу, що кожному елементу однієї множини ставиться у відповідність деякий елемент з іншої множини. Математичне поняття функції виражає інтуїтивне уявлення про те, як одна величина повністю визначає значення іншої величини. Аналогічно, задалегідь задуманий алгоритм по значенню вхідного даного видає значення вихідного даного

На основі проаналізованої літератури та з власного практичного досвіду спробуємо визначити поняття «функція» процесу підготовки майбутніх магістрів як певний алгоритм, який дозволяє звернення до нього усіх компонентів даної підготовки.

Зрозуміло, що функції підготовки майбутнього магістра – взаємопов'язані.

Так, інтерпретаційно-оцінювальна найбільш продуктивно реалізується в процесі оволодіння магістрантами мистецтвом музичного виконання, художня результативність якого безпосередньо залежить від сформованості їх творчо-інтерпретаційних умінь, адекватного ставлення до результатів попередньої навчальної діяльності та творчого ставлення до педагогічної та виконавської діяльності.

Творчо-спонукальна функція процесу навчання майбутніх магістрів музичного мистецтва передбачає активізацію творчих підходів особистості до життєдіяльності [6]. Діяльнісно-творча активність має пронизувати музично-теоретичний і музично-виконавський розвиток студентів, формування їх педагогічної майстерності, оволодіння уміннями науково-дослідної роботи. Активізація творчо-спонукальної функції розглядається як фактор забезпечення професійної самостійності майбутніх магістрів і реалізується завдяки створенню організаційно-методичної системи, що передбачає систематичне використання збалансованих комплексів творчих завдань в усіх різновидах магістерської підготовки [3].

Особливо важливу роль «творче ставлення» відіграє у процесі професійно-педагогічної підготовки. Основоположною є позиція Г.Падалки щодо розуміння творення в мистецтві як процесу і результату винайдення нового, того, чого раніше не було в мистецтві. В свою чергу, навчальна творчість передбачає досягнення мистецьких результатів, які є новими для студента і не обов'язково містять об'єктивну новизну [6].

Так, як і в мистецтві, творчість у будь-яких сферах життя ґрунтується на інтуїтивному осягненні реальності, на активізації уяви, на емоційному піднесенні. Розвиваючись під час сприймання чи творення мистецтва, творча активність студента може бути перенесеною, виявитись у інших галузях життя і діяльності [6].

Творче спрямування діяльності магістрантів у процесі навчання виступає необхідною умовою підготовки фахівців, найважливішим орієнтиром становлення їх професійної культури.

Спонукальним чинником, який активно залучає майбутніх магістрів до творчої діяльності є формування ціннісних орієнтацій. Визначення творчої особистості, її структури характеризується великою варіантністю, яка зумовлюється тим, що творча особистість є *категорією теорії особистості, теорії діяльності, теорією творчості*.

Існує безліч підходів до визначення творчості як специфічного процесу діяльності людини. Аналізуючи наукову літературу з цього питання, можна зробити висновок про те, що творчість є інтегральною якістю особистості, яка виявляється в діяльності й зумовлює її успіх. Формування творчої особистості включає в себе не тільки організацію зовнішньої діяльності, але й стимуляцію перетворення внутрішнього світу людини, створення умов для розкриття і реалізації її індивідуальних потенцій у зовнішньому світі.

Аналіз структури психологічного механізму творчості дозволив встановити її зв'язки з розвитком психологічних якостей особистості та визначити творчість як «механізм розвитку» (Я.Пономарьов, Н.Кичук), «творчості навчити не можна, але можна створити умови для розвитку творчих здібностей людини» [2] стверджує Л.Виготський.

Саме творча природа музичного мистецтва відкриває особливо великі можливості для розвитку творчості. Вона проявляється через стимулювання багатовимірних осмислень художнього образу, актуалізацію емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва, інтерпретування зразків музичного мистецтва, через пошук особистісних художніх смислів у

процесі осягнення композиторської ідеї, художнього образу та смислу твору. Вирішальну роль у цьому процесі відіграють музично-слухові уявлення, інтелект музиканта, його слуховий та виконавський досвід.

Творчо-спонукальна функція підготовки майбутнього фахівця музики знаходить свою реалізацію в особистісній інтерпретації змісту твору. Процес інтерпретації є діалектичним поєднанням прочитання об'єктивно існуючого авторського тексту (мелодія, ритм, фактура, штрихи, динаміка тощо) і суб'єктивних слухових уявлень майбутнього магістра (музичний слух, інтонація, тембр, фразування, диференціація звучання тощо); розуміння логіки мелодійного розвитку: елементів формотворення, дихання, цезур, пауз; здатність до відчуття інтонаційних тяжінь, кульмінацій, змін фаз емоційної напруги та ослаблення; опанування розмаїттям виражальних засобів.

Важливою є позиція Г.Падалки щодо розуміння творення в мистецтві як процесу і результату винайдення нового, того, чого раніше не було в мистецтві. В свою чергу, навчальна творчість передбачає досягнення мистецьких результатів, які є новими для студента і не обов'язково містять об'єктивну новизну [6].

Навчальна діяльність магістрантів передбачає активізацію творчих процесів, спонукання вихованців до створення нового, до пошуку оригінальних рішень у виниклій ситуації.

Реалізація творчо-спонукальної функції неможлива без використання раціональних підходів в процесі навчальної діяльності магістрантів, без розвитку інтуїції, творчої уяви та емпатії, яка, з точки зору психологів, є одним із механізмів виникнення уяви і є своєрідним різновидом уяви (Уявне «Я» виступає творчим компонентом).

З метою приведення процесу підготовки магістрантів до вимог часу необхідно здійснити методолого-теоретичні та практичні пошуки вирішення проблем організаційно-управлінського та науково-методичного забезпечення підготовки фахівців магістерського рівня. Фахові знання студентів повинні набувати виробничо-практичного та музично-виконавського утілення. В підготовці магістрантів акцентування уваги викладачів переноситься на створення індивідуальних маршрутів навчання для реалізації особистісного потенціалу кожного студента, на розробку нових елективних курсів з актуальної мистецько-педагогічної проблематики.

Оскільки підготовка магістрантів відзначається певною специфікою, доцільно враховувати всі функції цього навчального процесу, які б сприяли формуванню фахівця магістерського рівня, де творчо-спонукальна функція є тим алгоритмом, який дозволяє звернення до нього усіх компонентів даної підготовки.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 2008. – 558 с.
2. Выготский Л.С. Собр. соч.: в 6 т. – Т.2. / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика, 1982. – 504 с.
3. Єременко О.В. Професійна підготовка магістрів у системі музично-педагогічної освіти / О.В.Єременко // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал. – Львів, 2005. - №5. – С. 65-71.
4. Зязюн І.А. Краса педагогічної дії / І.А.Зязюн, Г.М.Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
5. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] / А.В.Козир. – К.: Вид-тво НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2008. – 308 с.
6. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М.Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
7. Щолокова О.П. Основи професійної підготовки майбутнього вчителя / О.П. Щолокова. – К.: Освіта України, 1996. – 172с.
8. Энциклопедический словарь. – М.: Просвещение, 1991. – 160 с.